

ELŐSZÓ.

PRAEFATIO.

Az első magyar gyógyszerkönyvnek 1871. évben megjelenése óta tizenhat év folyt le. E hosszú idő alatt a tudomány jelentékenyen haladt előre, számos új gyógyszer fedeztetett fel, s az eddigieknek jobb és czélszerűbb előállítására lett ismeretes, egy része a használatban voltakak pedig elavulttá vált.

Tekintettel e körülményekre, a magyar királyi Belügyministerium felhívta az országos közegészségi tanácsot, hogy az 1876. évi XIV. törvényczikkben megszabott kötetmének megfelelően, a magyar gyógyszerkönyv új kiadását dolgozza ki. E czélből a tanács bizottságot küldött ki, melynek tagjai gyanánt a következők működtek:

Elnök:

Than Károly vegytudor, királyi és egészségügyi tanácsos, a vegytan ny. r. tanára.

Jegyző:

Csatári Csátáry Lajos, orvos- és sebésztudor, egészségügyi tanácsos.

Editio prima pharmacopoeae hungaricae anno 1871 emissa, annis sedecim elapsis, usui iam non sufficit. Longo temporis huius spatio, progressu scientiarum continuo, medicamenta nova plurima nec non methodi praeparationis aptiores cognoscebantur, medicamenta aliqua autem obsoleta evaserunt.

Rebus sic stantibus, Ministerium pro negotiis internis Regni Hungariae Consilium Sanitatis regni evocavit, ut officiis suis articulo legis XIV. anni 1876 praescriptis vacans, editionem novam pharmacopoeae hungaricae elaboraret.

In hunc finem, Consilium Sanitatis commissionem nominavit, cuius membrorum instar sequentes collaborabant:

Praeses:

Carolus de Than, chemiae doctor, Consiliarius Sanitatis et Regius; professor chemiae ordinarius publicus.

Notarius:

Ludovicus Csatáry de Csatár, doctor medicinae et chirurgiae, Consiliarius Sanitatis.

Tagok:

Wagner János, orvostudor, királyi és egészségügyi tanácsos, ny. r. tanár.

Tolesvai Korányi Frigyes, orvos és sebésztudor, az országos közegészségi tanács másodelnöke, kir. tanácsos, ny. r. tanár.

Balogh Kálmán, orvostudor, egészségügyi tanácsos, ny. r. tanár.

Tóth Lajos, egyetemes orvostudor, magántanár.

Müller Bernát, bölcsészettudor, gyógyszerértulajdonos, az országos közegészségi tanács rendkívüli tagja.

Jármay Gusztáv, gyógyszerértulajdonos.

A gyógyszerkönyv e második, egészen átdolgozott kiadásánál a következő alapelveket vettük figyelembe:

1. A betűrendben felsorolt szerek neveinek megállapítása általában a közönségesen használt tudományos műszók sorrendjében történt. Az elavult synonymák közül csak a leghasználtabbakat tartottuk meg.

2. A gyógyszerkönyvbe felvett szerek megállapításánál nem csak a szoros értelemben vett tudománynak, hanem a közhasználatnak igényeit is tekintetbe vettük.

3. Az erősen ható és a készítmésmódtól függő különbségeknek alávetett szereknél a 7-ik pontnak tekintetbe vételével a m. gyógyszerkönyv első kiadásával, úgy mint a külföld újabb keletű gyógyszerkönyveivel, lehetőleg összhangzó tartalmat és készítési módot fogadtuk el.

Socii :

Joannes Wagner, doctor medicinae; Consiliarius Sanitatis et Regius; professor ordinarius publicus.

Fridericus Korányi de Tolcsva, doctor medicinae et chirurgiae, Consilii Sanitatis Regni Vicepraeses, Consiliarius Regius, professor ordinarius publicus.

Colomannus de Balogh, doctor medicinae, Consiliarius Sanitatis, professor ordinarius publicus.

Ludovicus de Tóth, doctor medicinae universalis, docens.

Bernhardus Müller, doctor philosophiae; pharmacopola, Consilii Sanitatis membrum extraordinarium.

Gustavus Järmay, pharmacopola.

In elaboratione secundae editionis Pharmacopoeae huius ex integro renovatae, principia sequentia consecuta fuere :

1. Nomenclatura, ordine alphabetico enumerata, articulorum, denominationibus scientificis usitatis, adaptabatur. E synonymis autem obsoletis tantum in usu plurime occurrentes tenuimus.

2. In selectione articulorum receptorum non tantum rationes stricte scientificas, sed etiam usus praxeos communis spectavimus.

3. In praeparatione articulorum vehementer agentium et secundum modos diversos praeparationis differentium, — observatione eorum, quae sub 7. praefationis huius continentur, — in editione prima pharmacopoeae hungaricae, nec non in pharmacopoeis novis nationum peregrinarum aliarum contentis et elucubratis praepa-

4. A kereskedésben előforduló különféle minőségű szerek közül mindenütt a legjobb minőségűeket vettük fel.

5. A kémiai készítmények előállítása vagy megtisztítása csak azon esetekben vétetett fel, melyekben a gyári készítmények minőségükre nézve kevesebb biztosítékot nyújthatnak, mint a kis mérvben történő költségesebb előállítás útján nyert szerek, vagy a melyek gyors változásnak vannak alávétve, és előállításuk vagy megtisztításuk könnyen megejthető. Ehhez képest:

6. Különös gondot fordítottunk a készítmények legjellemzőbb physikai sajátságainak, a kémiai identitás kémhatásainak, főleg pedig a szennyezések és hamisítások felismerésének szabatos leírására. Az utóbbiaknál lehetőleg tekintetbe vétettek a legujabb minőségi, kiváltképp pedig a tartalomnak és identitásnak megállapítását célzó mennyiségi módszerek. A csapadékok által jellemezhető minőségi reakcióknál, a túlságos szigor mellőzése végett, három fokozatot különböztettünk meg, u. m.:

- »ne változzék meg«
- »alig zavarosodjék meg«
- »ne adjon csapadékot.«

Az elfogadott új módszerek kivétel nélkül külön e célból eszközölt kísérleti vizsgálat alapján bíráltattak meg.

7. A savak, oldatok és egyéb erősebb hatású gyógyszerek töménysége a tizedes rendszer szellemében úgy állapítottatott meg, hogy a tartalom 0,1, 1, 5, 10, 20, 25,

rationis et concentrationis rationibus similes acceptavimus.

4. E praeparatis venalibus diversae qualitatis ubique optima tenuimus.

5. Praeparationem aut depurationem praeparatorum chemicalium praescripsimus, ubicunque praeparata officinarum, maiorem non praebent certitudinem indolis aptae, quam illa, quae in dosibus exiguis, sed maioribus expensis praeparantur, aut cito permutantur, et facile conficiuntur vel depurantur. Ratione hac:

6. Curas adhibuimus maximas pro descriptione exactissima proprietatum physicarum specificarum nec non reactionum identitatis chemicae, praecipue autem: recognitionis inquisitionum et falsificationum. In respectu harum, modos novissimos analyseos qualitativae, praecipue pro determinatione contenti et identitatis adhibuimus. Rigoris superflui evitandi causa: in reactionibus ope praecipitatorum manifestis gradus tres distinguimus, scilicet:

›non permutetur‹

›vix perturbetur‹

›praecipitatum non praebeat‹

Modos praescriptos, sine exceptione, ope experimentorum specialium in hunc finem peractorum arbitravimus.

7. Concentratio acidorum, solutionum et materialiarum aliarum fortiori modo agentium eo modo systemati decimali respondente determinabatur, ut

50 százalék legyen. Az egyes szereknél az első magyar és a külföldi gyógyszerkönyvek tartalmához legközelebb eső százalék fogadtatott el.

A tartalom ellenőrzését a volumetricus módszerek alkalmazásával mindenütt úgy rendeztük, hogy a vizsgálandó anyag egyenértékének százszorosa vagy ennek valamely rationalis része vétetik a meghatározáshoz; ehhez képest a volumetricus oldat elhasznált köbcentimetreinek száma, vagy ennek egyszerű rationalis sokszorosa, közvetlenül kifejezi a szernek százalékos tartalmát.

8. A hőfokok alatt mindenütt a Celsius-féle fokokat kell érteni. Alaphőmérsékül 15° Celsius lón elfogadva.

9. Minden súlymérésnek egysége a gramm, a térfogat-mérésnek egysége pedig a köbcentimeter.

contentum percenta: 0·1, 1, 5, 10, 20, 25, 50 efficiat. Respectu medicaminum singulorum, percenta, in pharmacopoea hungarica primae editionis, et aliis pharmacopoeis extraneis contentis proxima adoptavimus.

Explorationem pro verificatione contenti, secundum systema volumetricum, eo modo ubique accommodavimus, ut aequivalentis materiae explorandae quantitas centupla, aut alia aliqua pars rationalis, pro determinatione est adhibenda; in huius consequentiam: numerus centimetrorum cubicorum applicatorum solutionis volumetricae, aut huius multiplum simplex rationale, contentum percentuale medicaminis designat.

8. Gradus temperaturae ubique secundum thermometrum Celsiusum intelliguntur. Pro temperatura normali $+ 15^{\circ}$ thermometri Celsiusi adoptavimus.

9. Unitas in mensuris ponderum: grammati, in mensuris voluminum autem: centimetro cubico respondet.

Általános szabályok.

1. Azon gyógyszereket, a melyek egy vagy két kereszttel (†, ††) vannak megjelölve, csakis hatóságilag igazolt orvos rendelvényére szolgáltatathatja ki a gyógyszerész; a többieket ellenben szabadon árusíthatja el.

2. Ha valamely gyógyszerből nagyobb adagot rendel az orvos a mellékelt táblában feltüntetett legnagyobb adagnál, a gyógyszerésznek csakis azon esetben szabad a gyógyszert kiszolgáltatnia, ha annak mennyisége mellé az orvos felkiáltó jelt (!) tett.

3. Azon készítmények, a melyeknek készítési módja le van írva a gyógyszerkönyvben, csakis e szerint készíthetők.

Kötelessége a gyógyszerésznek örködni a felett, hogy a hivatalos árúbeli készítményeknek és nyersanyagoknak meglegyenek az itt felsorolt tulajdonságaik és kellékeik.

4. Azok a gyógyszerek, a melyek a jelen gyógyszerkönyvben nincsenek ugyan fölvéve, de az orvosoktól rendeltetvén, a gyógyszertárakban tartanak, hamisítatlanok, tiszták és a legjobb minőségűek legyenek.

Ha különben azok a magyar gyógyszerkönyv első kiadásában, vagy a korábbi osztrák gyógyszerkönyvek valamelyikében le volnának írva, úgy szigorúan ahhoz a leíráshoz kell alkalmazkodni.

Regulae generales.

1. Medicamenta signo crucis unae vel signis crucis duobus (†, ††) notata pharmacopola solummodo tunc dispensare poterit, si ea per medicum rite legitimatum praescripta fuerint; medicamenta relinqua autem libere dispensari poterunt.

2. Si alicuius medicamenti, medicus majorem dosim praescriberet illa, quae in tabula adnexa dosis maximae instar est recepta, pharmacopola medicamentum praescriptum solummodo tunc dispensare poterit, si medicus post quantitatis designationem signum exclamationis (!) posuerit.

3. Praeparata, quorum modus praeparationis in pharmacopoea est praescriptus, nonnisi modo hocce praeparare licet.

Ita quoque praeparata, quae ut venalia adoptantur, nec minus pharmaca cruda, indicibus et characteribus enumeratis ad amussim respondeant.

4. Medicamenta in hac pharmacopoea quidem non recepta, sed tamen a medicis praescripta et per pharmacopolas servata ne sint falsificata, sed pura et optimae qualitatis inveniantur.

Si vero eadem in editione prima pharmacopoeae hungaricae vel in aliqua editionum priorum pharmacopoeae austriacae descripta essent, pharmacopola semet descriptioni huic stricte accommodet.

Ha pedig a rendelt gyógyszerészi készítmény a felsorolt gyógyszerkönyvek egyikében sem volna leírva, akkor úgy kell azt készíteni, amint a jelen gyógyszerkönyv a hozzá leghasonlóbb szer készítését előírja.

5. Ha oly gyógyszert rendel az orvos, a mely a gyógyszerkönyvben nem csak egyféle töménységgel fordul elő, és nem jelzi határozottan valamelyik fajtát, úgy mindig a higabbat és gyengébbet kell kiszolgáltatni.

Ha pedig pontosabb megjelölés nélkül oly gyógyszert rendelné, a mely úgy nyers mint tisztított állapotban hivatalos, úgy mindig a tisztított minőségűből kell adni.

6. Az olyan kivonatból, amely egyenlő mennyiségű dextrinnel van keverve, a kétszeresét, a kétannyi dextrinnel kevertből pedig a háromszorosát kell venni a rendelt mennyiségnek.

A kivonatoknál felsorolt legnagyobb adagok a dextrin nélküli kivonatra vonatkoznak.

7. A gyógyszerkönyvbe felvett kémszereket a gyógyszerészárban mindig készen kell tartani.

Si vero medicamentum praescriptum in pharmacopaeis supradictis non esset descriptum, eo modo est praeparandum sicut medicamina proxime similia secundum leges pharmacopaeae huius praeparantur.

5. Si medicamina praescripta fuerint a medico, quorum gradus concentrationis diversi in pharmacopoea occurrunt, et per medicum specialiter non determinantur, concentratio semper magis diluta et mitior est dispensanda. Ita quoque e medicamentis, quae et cruda et depurata in pharmacopoea inveniuntur, sine determinatione qualitatis huius praescriptis, semper e depurata dispensentur.

6. Ab extractis quantitate aequali dextrini mixtis, quantitatis praescriptae quantitas duplex, cum quantitate autem duplici mixtis quantitas triplex est dispensanda.

